

DE HONINGBIJ

Insecten staan bij de mens weinig in de belangstelling. Alleen wanneer wij er nut of schade van ondervinden, wordt er meer aandacht aan besteed. Ook bij batuurvrienden hangt de groep van de insecten er maar zo'n beetje bij. Het is ook heel moeilijk om "er in" te komen. Veel insectengroepen zijn alleen maar door specialisten op naam te brengen.

Insecten zijn soortenrijker dan alle andere diergroepen bij elkaar. Slechts twee soorten hebben al vele eeuwen lang de aandacht van de mens gehad; de honingbij en de zijderups. Over de honingbij is al zoveel geschreven, dat het wat overbodig zou zijn om er ook nog veel in "De Strandloper" over te schrijven. Maar toch is er nog wel wat uit de "oude doos" dat bij de meesten onder ons geheel onbekend is.

Enkele jaren geleden kreeg ik van iemand een heel aardig boekje, "Het Boerenbedrijf". Hierin worden vier onderwerpen beschreven, "Het vee, De akkers, De bomen en de Bijen". Het is geschreven door Virgilius, een Italiaan, die leefde van 70 tot 19 jaar voor Christus, in opdracht van keizer Augustus. Hoewel er in de bijbel op verschillende plaatsen over "wilde honing" wordt geschreven, lezen we nergens dat er ook bijen gehouden werden. Maar uit "de bijen" van Virgilius weten we dat men er al aardig wat van af wist. Hij schreef zijn verhalen in dichtvorm en vaak in leerdichten, zodat zij eigenlijk lessen in dichtvorm waren.

Als plaats voor de korven moet er geen vee aanwezig zijn, die de bloemen vertrappen en als vijanden van de bijen noemt hij hagedissen, vogels en de bijenwolf (grote roofwesp). Het is nodig dat er fris water in de buurt is, want bijen moeten kunnen drinken. Hij zag, dat als bijen uit een beekje dronken, zij wel eens met de stroom meegevoerd werden en zodoende verongelukten. Stroomafwaarts kon men dan dan wilgentakken over de beek leggen, zodat de drenkelingen er tegenaan drijven en weer uit het water kunnen klimmen.

De korven werden gemaakt van dunnen twijgen of repen boomschors besmeerd met klei. Om eventuele kiertjes hoeft men zich niet te bekommeren, want deze worden door de bijen zelf dichtgemaakt met "kleefstof tot dit doel vergaard- taaier dan de mare en de pek van Phrygië's Ida", (deze stof staat bij de imkers bekend als propolis).

Als plaatsen waar geen korven geplaatst moeten worden noemt hij; bij taxusbomen, op plaatsen waar kreeften rood gekookt worden, waar diep moeras is, waar een mestvaalt stinkt en waar de echo tussen de rotsen klinkt.

De koningin, die met de zwerm uitvliegt, ziet hij als de "koning". Hij zag ook bijengevechten in de lucht (darrenslacht?). Om het gevecht te beëindigen kan men er een hand stof tussen werpen. Om te voorkomen dat de "koning" gaat zwermen, kan men hem de vleugels uittrekken, zodat hij in de korf moet blijven.

Het was toen ook al bekend wat goede drachtplanten waren, want een ijverige imker plant wilgen, linden, thijm, pruimen, sleedoorn en sneeuwbal, die veel nectar geven.

Hij weet ook dat de bijenstaat "strengte wetten" kent; één groep doet het veldwerk, één groep kweekt het broed op en weer andere rarsen de honing in de cellen.

Voor de poorten ziet hij wachters die "het luie tuig" weren en de "beladen" bijen doorlaat.

Als we dit alles lezen en we bedenken dan dat het 2000 jaar geleden geschreven is, dan kunnen we niet anders zeggen, dat er al heel wat over de honingbij bekend was.

Lang niet alles wat hij schrijft bestaat uit juiste waarnemingen, maar getuigd ook van onkundigen waar tegenwoordig de grootste leek om zou kunnen lachen.

Om bijenvolken, die zwakker worden en langzaam in aantallen achteruitgaan weer talrijk te maken, geeft hij het volgende advies. Een kalf, waarvan de horens zich al gaan krommen, stopt men de bek en neusgaten dicht. Hierna moet het dood en murw geslagen worden, maar zo dat de huid niet stuk gaat. Zo moet het lichaam van het kalf in een schuurtje blijven liggen. "In de gistende vochten verschijnen al spoedig zonderlinge diertjes, eerst zonder poten nog, al spoedig vleugelsnorrend". Als wij dit lezen, denken we aan vliegenmaden en de later verschijnende bromvliegen. Vergilius ziet dit als een nieuwe generatie bijen die de volken kunnen versterken. Voor die tijd is deze conclusie eigenlijk nog niet zo gek, want ook de ontwikkeling van de bij loopt via ei, larve tot de volwassen bij en tussen een bijelarf en een vliegemade is er niet zo'n groot verschil.

Veel van wat Vergilius schreef werd vergeten maar is later weer opnieuw ontdekt.

Het gedicht bevat nog veel meer lezenswaardige zaken en kan nog wel twee "Strandloper" vullen. Maar om een indruk te geven hoe men het vroeger zag, is het zo wel weer genoeg.

M.Koning.

-O-O-O-O-O-O-O-O-O-O-O-O-

EERST DE NATUUR, DAN DE CULTUUR

Op de algemene begraafplaats van Noordwijk staat rechts, aan het einde van het brede toegangspad, het grafmonument van O.J.Schreuders (1828-1886) in leven directeur van het "Jongheeren-instituut" aan de Voorstraat, nu bloemenwinkel van Siemerink.

Een kleinzoon van Schreuders maakte in 1971 een foto van het graf, waarop de in zandsteen gebeitelde letters nog goed leesbaar waren.

Anno 1985 waren er uitsluitend nog bobbels te zien, waar eens tekst stond en nu zijn zelfs de bobbels aan het verdwijnen. Zie ook Blauwdotter nr.54-21 waarin dit geïllustreerd wordt.

In nog geen 15 jaar verdween zandsteen, die bijna 100 jaar lang goed gebleven was.

Het graf werd door de nazaten van Schreuders aan het GON geschonken, maar heeft het zin een onherkenbaar en beschadigd monument nog te bewaren? Veel onderdelen van onze kerken en kathedralen ondergaan hetzelfde lot, evenals onze oude boeken, kledingstukken en gobelins. Langzaam maar zeker verpulveren zij, mede omdat ons milieu niet meer in optimale toestand verkeert.

Over onze bomen en bedreigde dier- en plantensoorten hebben we het nu niet. Wél over de conclusie, dat cultuurbescherming pas zin heeft, wanneer ook het milieu in orde is.

Eerst de natuur en dan de cultuur.

Reden waarom dit stukje in "De Strandloper" gaat.

Maar geen reden om te stoppen met het verzamelen, restaureren en ten toon stellen van cultuurgoederen uit vroegere tijden.

Karel Kok.